

el món del treball bé mereix una encíclica

L'actual sant pare, Joan Pau II, que sembla decidit a incidir en la problemàtica social del món, va signar el dia 14 de setembre de 1981 una encíclica amb el nom de **Laborem Exercens** dedicada d'una forma molt genèrica al treball humà. Deixant de banda els aspectes morals o doctrinals de l'esmentada encíclica, creiem que el seu contingut social té un innegable interès sociològic que intentarem d'analitzar en aquest breu comentari.

La **Laborem Exercens**, com gairebé totes les encícliques, ha estat motiu de polèmica i determinades forces socials no han dubtat a titllar-la d'oportunista ja que s'ha produït en un moment en què tot fa pensar que l'Església catòlica no és aliena als esdeveniments socials i sindicals que s'estan desenrotllant en determinat país de l'Est. D'altres posicions socials sostenen que l'encíclica és, si més no, oportuna, tot reconeixent la importància del seu discurs social, com també hi ha sectors socials, i dins la pròpia Església, que la consideren massa progressista i agosarada, en definitiva hi ha opinions per a tots els gustos. Tanmateix, no serem nosaltres qui entrem a valorar l'encert o desencert d'aquestes posicions. Ara, hi ha uns fets objectius: l'origen polonès del sant pare i, per tant, la seva especial sensibilització pels problemes del seu país, l'actual lluita sindical a Polònia, la qual sembla adreçada a intentar una transformació de l'estructura política, econòmica i social polonesa, en clara confrontació al seu règim polític comunista de caire totalitari, el risc evident d'una ingerència soviètica a Polònia en virtut del pacte de Varsòvia, i el suport que l'Església dóna a les reivindicacions esmentades, fan que no sigui gens descabellada la idea que aquesta sigui la font d'inspiració de Joan Pau II per a decidir-se a prendre una posició sobre la problemàtica laboral en general. Si bé personalment pensem que aquesta encíclica arriba tard, el cert és que pot ser útil, especialment a d'altres processos similars al polonès —traslladats, fins i tot, a l'escenari capitalista occidental— i al moviment obrer en general. El parer de l'Església, en aquesta ocasió, pot tenir uns efectes positius, almenys, pel que fa a la clarificació que s'ha produït en el seu si en el tema de l'etern conflicte capital-treball. No en va, com a institució estesa arreu del món, amb una important ascendència no tan sols en els afers espirituals, sinó també en els polítics, els econòmics i els socials, l'Església té una important i, de vegades, decisiva influència en els centres de decisió i de poder, així com en els diversos moviments socials.

Pensem que la veu del Papa, si més no en aquesta ocasió, s'ha manifestat concisa i ha plantejat clarament quina és la posició oficial de l'Església en determinades qüestions certament preocupants relatives al món del treball i, especialment, pels qui vivim i toquem de prop aquesta problemàtica. El fil conductor de tota l'encíclica, bàsicament, és l'home com a valor fonamental del treball, és a partir d'aquesta idea central que el sant pare en desenrotlla el contingut. Entre altres

coses, fica de relleu amb molt èmfasi, el respecte que hom deu als drets que els treballadors tenen com a tals. Per exemple, hi destaca la importància que el Papa atorga als sindicats, tant pel que fa a la seva funció de defensa d'aquests drets, com pel paper transformador de la societat que tenen. Referint-s'hi diu: *L'experiència històrica ensenya que les organitzacions d'aquest tipus són un element indispensable de la vida social, especialment en les societats modernes industrialitzades*, després, referint-se també als sindicats, afirma: *Són un exponent de la lluita per la justícia social, pels justos drets dels homes del món del treball segons les distintes professions*. També es fa ressò d'una preocupació molt viva i punyent de l'actual moviment obrer internacional, que ningú sap com acabarà, com és el perill que comporta la puixant mecanització del procés productiu en desplaçar-ne l'home tot substituint-lo per màquines robotitzades, ja que, segons paraules textuals del Papa *el priva (al treballador) de tota satisfacció personal i de l'estímul a la creativitat i responsabilitat; quan treu el lloc de feina a molts treballadors o quan, mitjançant l'exaltació de la màquina, redueix l'home a ser-ne esclau*. També fa al·lusió al dret de vaga, del qual molts treballadors arreu del món encara n'estan privats, especialment en aquells països on no existeix la llibertat sindical. Sobre aquest particular diu el Papa: *Actuant en favor dels justos drets de llurs membres, els sindicats se serveixen també del mètode de la vaga, és a dir, del bloqueig del treball, com una mena d'ultimàtum adreçat als òrgans competents, i sobretot als empresaris (...)* En relació a això els treballadors haurien de tenir assegurat el dret de vaga, sense sofrir sancions penals personals per participar-hi. També es fa ressò de la problemàtica específica de determinats col·lectius o sectors de la societat que han estat i són encara —en especial en èpoques de crisi econòmica—, marginats del treball, tot reclamant per a ells el dret a poder-se realitzar en aquesta faceta de la vida, com, per exemple, els minusvàlids i, en certa forma, la dona i els immigrants.

De totes les possibles deduccions que hom pot extreure de l'esmentada encíclica, penso que la més important, des d'un punt de vista social, és el reconeixement per part de l'Església de la subordinació del treball a l'home o, si voleu, que el treball ha d'estar al servei de l'home i no a l'inrevés. En resum, el sant pare ve a donar la raó a molts dels postulats tradicionals, i jo diria que seculars, del moviment obrer, postulats que, al llarg de la història, han estat combatuts pels interessos empresarials i, fins i tot, en alguna ocasió o situacions concretes, per la pròpia Església.

Agustí VIDAL
Sociòleg

la raó del CERAP:
la cultura

AUGMENTEM - LA